

PHẦN MỀM THƯ VIỆN MÃ NGUỒN MỞ - CƠ HỘI SỬ DỤNG PHẦN MỀM ĐỂ QUẢN LÝ TƯ LIỆU, GIẢI PHÁP HIỆU QUẢ CHO NHỮNG ĐƠN VỊ KHÓ KHĂN VỀ TÀI CHÍNH

Lê Bá Lâm¹

Phần mềm mã nguồn mở là gì?

“Một cách ngắn gọn, chương trình phần mềm mã nguồn mở là những chương trình mà quy trình cấp phép sẽ cho người dùng quyền tự do chạy chương trình theo bất kỳ mục đích nào, quyền nghiên cứu và sửa đổi chương trình, quyền sao chép và tái phát hành phần mềm gốc hoặc phần mềm đã sửa đổi (mà không phải trả tiền bản quyền cho những người lập trình trước)”. David Wheeler. (Nguồn dẫn: Internet)

Phần mềm thư viện mã nguồn mở sử dụng ở Việt Nam.

Đối với lĩnh vực thư viện cũng có rất nhiều phần mềm mã nguồn mở như: PHPMyLibrary; Openbiblio; Koha; PMB; Greenstone; Dspace,... (Tham khảo thêm mục Danh mục phần mềm thư viện nước ngoài (81 phần mềm) tại website Thư viện Quốc gia Việt Nam <http://www.nlv.gov.vn>)

Ở Việt Nam các đơn vị sử dụng phần mềm thư viện mã nguồn mở để quản lý kho tư liệu in còn rất ít (hầu như không có) nhưng đối với phần mềm quản lý kho tư liệu số thì đang phát triển mạnh mẽ, nhiều nhất là các trường đại học, cao đẳng phía Nam như: Đại học An Giang; Đại học KHTN TpHCM; Thư viện Trung tâm ĐHQG TpHCM; Đại học Công nghiệp; Đại học Đà Lạt; Cao Đẳng Công nghiệp,...

Cài đặt và Việt hóa phần mềm thư viện mã nguồn mở.

Trong phạm vi bài viết này, tác giả giới thiệu c¹ đặt trên windows và Việt hóa hai phần mềm thư viện mã mở (1 quản trị tư liệu in và 1 quản trị tư liệu số) là KOHA và DSPACE

¹Trung tâm Thông tin – Thư viện, ĐHQG HN

KOHA V2.2.9

Koha là một phần mềm thư viện mã mở đầy đủ tính năng. Phát triển ban đầu tại New Zealand bởi Katipo Communications Ltd và lần đầu tiên được triển khai vào tháng Giêng năm 2000 cho Thư viện Trust, nó hiện đang được duy trì bởi một nhóm các nhà cung cấp phần mềm, công nghệ và nhân viên thư viện từ khắp nơi trên thế giới. Địa chỉ: <http://koha.org>

A/ Cài đặt

Để cài đặt cần chuẩn bị các phần mềm cần thiết như sau:

- Apache - V2.2.8 hoặc cao hơn (Ứng dụng web)
- MySQL - V4.1.22 hoặc cao hơn (Quản trị CSDL)
- ActiveState Perl - V5.8.8.822 hoặc cao hơn (Ngôn ngữ lập trình)
- Koha V2.2.9 bản cho windows

B/ Việt hóa

1. Việt hóa ở OPAC

- Tạo một thư mục tên là VN ở `..\USR\koha229\opac\htdocs\opac--tmpl\css\`
- Copy tất cả các thư mục và file ở phần ngôn ngữ tiếng Anh EN sang thư mục VN

- Chuyển định dạng các file có phần mở rộng là *.tmpl sang UTF8
- Sửa các text tiếng Anh sang tiếng Việt trong các file đó

2. Việt hóa các modul nghiệp vụ

- Tạo một thư mục tên là VN ở `..\USR\koha229\intranet\htdocs\intranet-tmpl\default`
- Copy tất cả các thư mục và file ở phần ngôn ngữ tiếng Anh EN sang thư mục VN
- Chuyển định dạng các file có phần mở rộng là *.tmpl sang UTF8
- Sửa các text tiếng Anh sang tiếng Việt trong các file đó

C/ Kết quả

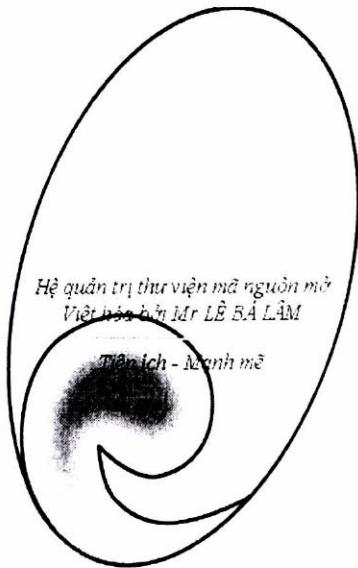
1. Giao diện OPAC

Koha ILS

The screenshot displays the Koha ILS OPAC search interface. On the left is a vertical sidebar with menu items: **Tìm đơn giản**, **Tìm nâng cao**, **Giá sách ảo**, **Đề xuất**, **Dữ liệu cần có**, **Giá tài liệu**, **Trang cá nhân**, and **Thời ra**. The main content area features a search bar with the text "Tìm nhanh:" and a "Tìm (OK)" button. Below the search bar are two sections: **TÌM NÂNG CAO** and **TÌM TÀI LIỆU MỚI**. The "TÌM TÀI LIỆU MỚI" section includes a dropdown menu set to "book", a range "trong khoảng 30", and a date field set to "ngày Tìm (OK)". Below this is a "Tìm tài liệu mới nhập gần đây" section with a "Bộ sưu tập gần đây" button. The **LỰA CHỌN KHÁC** section contains buttons for "Giá sách ảo", "Đề xuất", "Chỉ giới", "Lịch sử mượn", and "Tạo địa chỉ". The **THÔNG BÁO CỦA THƯ VIỆN** section shows "Không được trả sách mượn" and a "Thumbs db" dropdown menu with a "Chuyển ngôn ngữ" button.

PHẦN MỀM THƯ VIỆN NÀY BẢN QUYỀN THUỘC VỀ
ĐƯỢC CHAI BẮT VÀ VIẾT HOA BỞI MF. LÊ BA LÂM (Handy: 091 650 3163; Email: lamlb@vnu.edu.vn)

2. Giao diện nghiệp vụ

The screenshot shows a library management system interface for the "Biên mục" (Cataloging) module. The page title is "Biên mục". Below the title is a navigation menu with "Biên mục" highlighted. The main content area contains the following text:
Tìm một thư mục. Khi tìm thấy bạn có thể xem trạng thái tài liệu, vị trí tài liệu...
Thêm trực tiếp thư mục vào mục lục thư viện
Quản lý đặt mua và phát hành
Nhân viên thư viện và bạn đọc có thể dùng giá sách ảo để tạo kho sách cho riêng mình. Giao viên cũng có thể dùng giá sách ảo để cho học sinh, sinh viên của họ sử dụng.

DSPACE 1.5.2

DSPACE là một bộ phần mềm hỗ trợ giải pháp xây dựng và phân phối các bộ sưu tập số hóa trên Internet. Nó cung cấp một phương thức mới trong việc tổ chức và xuất bản thông tin trên Internet. DSpace do HP và The MIT Libraries phát triển vào năm 2002, hiện nay có hơn 500 trường đại học và các tổ chức văn hoá sử dụng phần mềm số DSpace để quản lý và chia sẻ nguồn tài nguyên: Sách, Tạp chí, Luận văn và các sưu tập Hình ảnh, Âm thanh và Phim. Đây là một phần mềm mã nguồn mở cho phép các thư viện, các cơ quan nghiên cứu phát triển và mở rộng, tại địa chỉ <http://dspace.org>

A/ Cài đặt

Để cài đặt cần chuẩn bị các phần mềm cần thiết như sau:

1. Java SDK 1.5 hoặc cao hơn (SDK chuẩn là tốt nhất)

<http://java.sun.com/javase/downloads/index.jsp>

2. PostgreSQL 8.x for windows hoặc cao hơn

<http://www.postgresql.org/download/windows>

3. Apache Ant 1.6.2 hoặc cao hơn

<http://ant.apache.org/bindownload.cgi>

4. Jakarta Tomcat 5.x hoặc cao hơn

<http://tomcat.apache.org/download-60.cgi>

5. Apache Maven 2.0.8 hoặc cao hơn

<http://maven.apache.org/download.html>

6. Dspace-1.5.2-src-release.zip

B/ Việt hóa

Đối với Dspace việc Việt hóa tập trung chủ yếu vào 2 file Messages.properties và messages.xml. Để sửa các text trong 2 file này sang tiếng Việt cũng chuyển mã sang UTF8 rồi dịch bình thường các nội dung trong đó.

C/ Kết quả

1. Giao diện OPAC

Tìm nhanh

Tìm

Tìm nhanh các

- Home-page
- Trang chủ

Liệt kê theo:

- Bộ sưu tập
- Tác giả
- Chủ đề
- Thời gian

Đăng nhập:

(Chỉ dành cho admin)

- Nhận thông báo
- Trang cá nhân (Phải đăng nhập)
- Hồ sơ cá nhân
- Trợ giúp

Thư viện số

Tìm kiếm

Nhập nội dung cần tìm vào ô bên dưới.

Tìm

Công Cụ Hỗ Trợ

Sử dụng những phần mềm bên dưới để đọc tài liệu và download tài liệu.

- [PDF.js \(PDF viewer\)](#)
- [PDF.js \(PDF viewer\)](#)

Các đơn vị trong thư viện số

Chọn đơn vị để liệt kê các bộ sưu tập bên trong

- [DSpace](#)
- [DSpace](#)

HƯỚNG DẪN SỬ DỤNG

Tìm nâng cao :

Người dùng có thể tìm kiếm theo điều kiện và kết hợp các điều kiện khác với nhau thông qua các toán logic (AND, OR, NOT) để tìm ra kết quả một cách chính xác.

Tìm theo mẫu loại liệu :

Trên trang chủ của thư viện bạn chọn mẫu loại chủ đề mình cần, ở hình sẽ hiện ra nút tiêu đề để mục thuộc môn loại chỉ bạn có thể tìm kiếm theo chủ đề mình trên cửa sổ tìm kiếm hoặc bạn đi tìm bằng cách click chuột vào tiêu đề để mục mình cần để tìm tài liệu chi tiết về môn loại tài li

2. Giao diện nghiệp vụ

Thư viện số

Describe

Describe

Describe

Upload

Verify

License

Complete

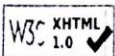
Submit: Describe this Item

Please check the boxes next to the statements that apply to this submission. [Go back](#)

- The item has more than one title, e.g. a translated title
- The item has been published or publicly distributed before
- The item consists of more than one file

Next >

Cancel/Save

[DSpace](#) [DSpace](#) Copyright © 2002-2009 The DSpace Foundation - [DSpace](#)

KẾT LUẬN

Như vậy việc cài đặt và Việt hóa để có được một phần mềm thư viện quản trị tư liệu in hoặc tư liệu số là hoàn toàn dễ dàng với tất cả các loại hình thư viện, các phòng tư liệu mà không hề tốn kém kinh phí. Kinh phí đầu tư chỉ là một máy chủ phù hợp với số lượng tư liệu của đơn vị, một số máy tính nghiệp vụ theo số lượng nhân viên và máy tính tra cứu theo nhu cầu độc giả.

Các phần mềm được giới thiệu trên đây là những phần mềm danh tiếng, có uy tín cao và đã được rất nhiều thư viện trên thế giới áp dụng cách đây hàng thập kỷ. Các thư viện hoàn toàn yên tâm cài đặt, Việt hóa và sử dụng mà không phải đắn đo về tính an toàn và bản quyền.

Các phần mềm trên cũng tuân thủ chặt chẽ các chuẩn thư viện trên thế giới như MARC 21, AACR2, DDC, Subject Heading, Dublincore,... và có thể cài đặt trên máy tính cá nhân nên rất phù hợp với giảng viên và sinh viên các trường đại học làm bài giảng trực quan và thực hành trên lớp.